

Losers get Lost

DOMINIQUE COLLET / MATTHIAS VELLE

Lofzang op de stuntelende mens

Siebren Nachtergaele
Gezien op 28 januari 2022
Kopergietery, Gent

De jeugdvoorstelling ‘Losers get lost’ is een lofzang op de mislukking. Theatermaakster Dominique Collet en dramaturg Matthias Velle stellen daarin de hedendaagse obsessieve drang naar succes en het blinde geloof in maakbaarheid ter discussie. Moet je zo nodig alle kansen grijpen die je krijgt? Ben je wel verantwoordelijk voor je eigen geluk en ongeluk?

30 JANUARI 2022

Een landschap van rotsen bedekt het middentoneel. Johannes Verschaeve, de vroegere frontman van The Van Jets begeleidt zichzelf op gitaar bij een cover van ‘Cross Road blues’ van de legendarische Robert Johnson. ‘I went down to the crossroads, tried to flag a ride’ hoor je, terwijl op het achterdoek het silhouet van een figuur met hoed en gitaar in de hand oplicht.

Meteen beklimt hij de rotspartijen met zijn gitaar in de hand. ‘Stel je voor dat je in een theaterzaal kijkt naar een man met een gitaar en een hoed. Hij heeft een uitstraling die je niet kan plaatsen, maar blaast je meteen omver’ zegt hij droog-arrogant. Hij heeft meteen de lachers op zijn hand.

Het rotsenlandschap licht nu verder op, tegen een oranje achtergrond. Drie andere spelers duiken op tussen de rotsen. Oriana Mangala Ikomo Wanga leunt tegen een van de rotsen, Colette Goossens gaat op een andere zitten, Ferre Vuye gaat languit liggen in een kuil vooraan. Het levert een krachtig beeld op. Enkele jonge toeschouwers grijpen meteen naar hun smartphone om een foto te schieten.

Verschaeve vervolgt ondertussen: ‘Je staat in het midden van een kruispunt met vier armen. Op de rand van het kruispunt staan vier pijlen. Een bord met neonlichten zegt: ‘Wat wens je? Wat denk je? Wees jezelf. *Once in a lifetime*. Maak de juiste keuze. Succes verzekerd!’’ de anderen reageren verdeeld. Goossens zou liefst alle vier de kanten tegelijk kiezen. Vuye ziet helemaal geen kruispunt, enkel een snelweg met hemzelf op de pechstrook. Wanga wil dan weer het midden van het kruispint bezetten. Zij wijkt voor niets of niemand.

Die drie houdingen tegenover het neon-succesverhaal keren weer in de personages die de spelers nu aannemen. Goossens presenteert zich als de Griekse koning Midas. Ze is dan ook van top tot teen in goud gekleed, net als de koning die wenste dat alles wat hij aanraakte in goud zou veranderen, maar vergat dat hij zo niets meer zou kunnen eten of drinken. ‘Ik kan om het even wat worden. Ik kan kiezen wat ik wil’, zegt ze luid en zelfverzekerd. De achterwand kleurt paars. Nog luider beklemtoont ze: ‘Goedenavond, alles wat ik aanraak, verandert in goud! Van kop tot teen, ben ik in goud’.

Oriana Wanga stelt zichzelf daarna voor als de Trojaanse prinses Cassandra. Die kon de toekomst voorspellen, maar was tegelijk vervloekt, zodat niemand haar ooit geloofde. Als ze vertelt van haar gave kleurt de achterwand rood. Het levert alweer een fraai beeld op. Daarop zingt ze krachtig: ‘Ik roep om te voorkomen dat er gevaar op mij afkomt’. Je merkt meteen dat Wanga een ervaren zangeres en muzikante is.

Ferre Vuye ontpopt zich op zijn beurt als Philoktetes, de Griekse krijger die tijdens de Trojaanse Oorlog door Odysseus gedumpt werd op een eiland omwille van zijn stinkende voetwond. Pas toen Odysseus begreep dat de oorlog nooit gewonnen zou worden zonder de magische boog van Philoktetes haalde hij hem weer op. Niet vreemd dus dat dit personage bar weinig levensvreugde vertoont.

Midas daarentegen blijft blaken van energie: ‘Ik wil woedend zijn of totaal verliefd!’ roept hij uit. Daarop zetten Verschaeve (Odysseus) en Cassandra een erg bluesy interpretatie van ‘Love Lockdown’ van Kanye West in. ‘So keep your love lockdown, your love lockdown. Now keep your love lockdown, you lose’ zingen ze, met de nadruk op ‘you lose’.

Steeds meer moeten werkte verlammend

Pas nu ontpopt Verschaeve zich tot Odysseus, de listige legeraanvoerder in de Trojaanse Oorlog. Hier is hij zowel gids als reisgenoot van de andere personages, maar hij werpt zich ook geregeld op als verteller/begeleider. Dat levert een soms wat houterig, aarzelend spel op. Of dat een bewuste dramaturgische keuze is, blijft ongewis, maar hoe dan ook staat deze Odysseus hier wel symbool voor de zelfstandige westerse mens, of ‘the selfmade man’ zoals hij het noemt.

Voor deze Odysseus is geluk een combinatie van voorbereiding en opportuniteit. Je moet enkel de juiste keuze maken. Philoktetes werpt tegen dat Odysseus onterecht doet alsof kiezen direct tot succes leidt. Volgens hem loont het om af en toe ‘in de put’ te zitten. ‘Zo kan je de bodem weer voelen’. Meteen weten we waarom hij neerligt in een put in het landschap op het podium.

Maar Odysseus luistert niet. ‘De beste tijd voor een nieuw begin is nu’ zegt hij, met de nadruk op ‘nu’. Midas stemt enthousiast en luidruchtig in, net als Cassandra, waarop ook Philoktetes zwicht. Uitgelaten dansen ze onder de slogan ‘Try. Fail. Good vibes only’. Daarop laat Odysseus een kermis-‘flosj’ over het podium zwieren. ‘Pak de flosj! Dat is succes, dames en heren!’ moedigt hij de anderen aan. Enkele jongeren rondom mij beginnen te joelen. De flosj werkt duidelijk als symbool voor kansen grijpen en succes scoren.

Maar de pret blijft niet duren. Even later is Odysseus uitgeput. Hij bekent dat hij al sedert zijn vijftiende lijdt onder vermoeidheid. Steeds meer moeten werkte verlammend. Ook Midas bekent dat het hem parten speelt. Eenzaamheid en innerlijke leegte in een ondraaglijke wereld wegen op hem. Het glas is niet

langer halfvol, maar vooral halfleeg.

Toch wil Odysseus Philoktetes overeind helpen, met de belofte dat er elke dag wel honderd schepen, en net zoveel kansen voorbij komen. Zijn pijl en boog zullen zelfs overwinning brengen. Philoktetes pikt het niet: hebben ze hem niet gedumpt als afval? Hij is de tegenpool van Midas en Odysseus: die hebben keuze zat, hij daarentegen werd weggezet. Wat betekent het dan om 'je kans te grijpen', als die je eerst ontnomen werd.

'Losers get lost' vermengt zo Griekse mythen met popcultuur en teksten van Peter Verhelst om iets te zeggen over onze samenleving. Het kruispunt vormt een centraal beeld in de voorstelling, als symbool van de overtuiging dat je *eigen* keuzes je toekomst bepalen. Van alle kanten hoor je daarbij de mantra dat die keuzes onbeperkt zijn. Dat is niet alleen een illusie, het zadelt jongeren ook op met ondraaglijke prestatiedruk en keuzestress, zoals het boek 'Vitamines voor groei' van psychologen Maarten Vansteenkiste en Bart Soenens aantoonde.

Het lijkt herkenbaar te zijn voor veel jongeren in de zaal. Hun spontane en enthousiaste reacties bewijzen dat. Achteraf hoor ik enkelen van hen over de sterke muzikale performances die de voorstelling schragen. Een iets oudere toeschouwer vraagt zich af of het in het echte leven wel draaglijk zou zijn om werkelijk alle keuzes zelf te moeten maken. De performance raakt duidelijk een gevoelige snaar bij zowel de jongere als (iets) oudere toeschouwers, waaronder ik ook mijzelf reken.

De voorstelling haalt de slogan 'the sky is the limit' onderuit door erop te wijzen dat je ook kan (ver)dwalen, en dat die ervaring minstens even rijk kan zijn als een rechte route te volgen. Ik moet denken aan de legendarische woorden van Samuel Beckett in 'Worstward Ho': 'Ever tried. Ever failed. No matter. Try again. Fail again. Fail better'.